

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу
України та інших законів України щодо підтримки суб'єктів
господарювання та осіб, які забезпечують життєдіяльність
на територіях бойових дій"

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Збройна агресія Російської Федерації проти України призвела до виникнення особливих умов здійснення господарської діяльності та життєдіяльності населення на територіях, на яких ведуться або існує загроза ведення бойових дій. Суб'єкти господарювання, які продовжують здійснювати діяльність на таких територіях, працюють в умовах підвищених безпекових, економічних та логістичних ризиків, що зумовлює необхідність створення належних умов для підтримання їх діяльності, збереження робочих місць та економічної активності відповідних територій.

Внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України суб'єкти господарювання, які розташовані або здійснюють діяльність на територіях можливих та активних бойових дій, перебувають у складних умовах ведення господарської діяльності, пов'язаних із безпековими ризиками, відтоком населення, руйнуванням інфраструктури та логістичними обмеженнями. Підприємства, що залишаються працювати на таких територіях, несуть підвищені витрати і ризики.

За відсутності дієвих стимулів суб'єкти господарювання припиняють діяльність або переносять її в інші регіони, що сприяє відтоку населення з прифронтових територій, призводить до втрати робочих місць та скорочення надходжень до місцевих бюджетів і послаблює спроможність відповідних територіальних громад.

Для підтримання діяльності суб'єктів господарювання на прифронтових територіях, збереження робочих місць та підтримки місцевих бюджетів і територіальних громад необхідним є запровадження додаткових економічних стимулів. У зв'язку з цим законопроектом пропонується встановити знижену ставку податку на прибуток підприємств у розмірі 9 відсотків для платників податку, які здійснюють діяльність на територіях можливих та/або активних бойових дій, за умови, визначеної Податковим кодексом України.

Поряд із податковою підтримкою законопроектом передбачаються додаткові механізми підтримання господарської діяльності на відповідних територіях, зокрема шляхом удосконалення умов приватизації державного і комунального майна. Такі заходи спрямовані на збереження та відновлення господарської діяльності, повернення в господарський обіг майна, підтримання зайнятості та збереження економічної спроможності відповідних територій.

Водночас особливі умови функціонування територій, на яких ведуться або існує загроза ведення бойових дій, безпосередньо впливають і на осіб, які забезпечують їх життєдіяльність. Забезпечення функціонування таких територій та життєдіяльності населення потребує постійної присутності та

роботи значної кількості цивільних осіб, які виконують посадові, службові, професійні або трудові обов'язки, у тому числі в умовах підвищеної небезпеки для їхнього життя та здоров'я.

Виконання такими особами своїх обов'язків має особливе суспільне значення, оскільки забезпечує життєдіяльність населення, функціонування держави, територіальних громад, підприємств, установ та організацій на відповідних територіях. Фактичне виконання роботи в таких умовах є необхідною складовою підтримання належного функціонування населених пунктів та забезпечення населення необхідними товарами, роботами і послугами.

Такі гарантії мають враховувати не лише факт перебування особи на відповідній території в конкретний період, а й тривалість та особливий характер її діяльності, а також наслідки такої діяльності для самої особи та членів її сім'ї.

У зв'язку з цим виникла необхідність у встановленні на законодавчому рівні єдиних засад правового регулювання відносин, пов'язаних із діяльністю цивільних осіб, які забезпечують життєдіяльність населення та функціонування держави, територіальних громад, підприємств, установ та організацій на територіях бойових дій, визначенні умов набуття ними відповідного статусу та встановленні комплексу додаткових трудових і соціальних гарантій.

Прийняття проекту закону дозволить одночасно створити додаткові умови для підтримання діяльності суб'єктів господарювання на територіях бойових дій, збереження робочих місць та економічної активності, а також системно врегулювати питання трудового і соціального захисту осіб, які забезпечують життєдіяльність на таких територіях, визначити коло осіб, на яких поширюватимуться відповідні гарантії, встановити порядок набуття ними статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях бойових дій та забезпечити належний рівень їх трудового, соціального і правового захисту.

2. Цілі і завдання прийняття акта

Метою прийняття проекту закону є створення належних умов для підтримання діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на територіях активних або можливих бойових дій, збереження робочих місць та економічної активності на відповідних територіях, а також встановлення додаткових трудових та соціальних гарантій цивільним особам, які фактично та особисто виконують посадові, службові, професійні або трудові обов'язки на таких територіях та забезпечують життєдіяльність населення, функціонування держави, територіальних громад, підприємств, установ та організацій.

Основними завданнями проекту закону є:

- визначення додаткових економічних стимулів для підтримання діяльності суб'єктів господарювання на територіях активних або можливих бойових дій;

- встановлення особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на відповідних територіях;
- створення додаткових умов для підтримання господарської діяльності та збереження економічної активності на територіях бойових дій, у тому числі шляхом удосконалення умов приватизації державного і комунального майна;
- визначення сфери дії законодавчого регулювання та категорій осіб, на яких поширюються встановлені цим законом гарантії;
- визначення правових засад набуття статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях бойових дій;
- встановлення комплексу додаткових трудових та соціальних гарантій для осіб, які набули відповідного статусу.

3. Загальна характеристика і основні положення проекту акта

Проект закону передбачає створення комплексного правового механізму підтримки суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на територіях активних або можливих бойових дій, а також встановлення додаткових трудових та соціальних гарантій цивільним особам, які в умовах воєнного стану фактично та особисто виконують посадові, службові, професійні або трудові обов'язки на таких територіях та забезпечують життєдіяльність населення, функціонування держави, територіальних громад, підприємств, установ та організацій.

У частині підтримки суб'єктів господарювання проектом передбачається встановлення додаткових економічних стимулів для підтримання їх діяльності на територіях бойових дій. Зокрема, пропонується встановити особливості оподаткування суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на територіях активних або можливих бойових дій, передбачити особливості приватизації державного і комунального майна, розташованого на таких територіях.

Також проектом закону передбачається встановлення податкової гарантії для осіб, які набули статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях бойових дій. Зокрема, передбачається звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб визначених доходів таких осіб за підтверджені періоди фактичного та особистого виконання ними відповідних обов'язків на територіях активних бойових дій.

Окремий блок положень проекту закону спрямований на визначення категорій осіб, на яких поширюється його дія, та правових засад набуття статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях бойових дій. Для набуття статусу враховуються документально підтверджені періоди фактичного та особистого виконання відповідних обов'язків починаючи з 24 лютого 2022 року. Такі періоди можуть бути переривчастими та підлягають сумуванню окремо для територій активних та можливих бойових дій. Статус набувається на підставі рішення уповноваженого органу за заявою особи у порядку, визначеному законом.

Проектом передбачається комплекс додаткових трудових та соціальних гарантій для осіб, які забезпечують життєдіяльність на територіях бойових дій.

Зокрема, встановлюються додаткові гарантії у сфері оплати праці, безпеки та охорони праці, право на додаткову оплачувану відпустку, житлово-комунальні та освітні гарантії для дітей осіб, які набули відповідного статусу, а також гарантії у разі ушкодження здоров'я, часткової втрати працездатності, інвалідності або загибелі. Окремо передбачаються гарантії щодо медичної та психологічної допомоги і реабілітації.

Для цілей пенсійного забезпечення проектом передбачається належне документування та облік періодів фактичного виконання відповідних обов'язків на територіях активних та можливих бойових дій. Такі періоди зараховуються до страхового стажу в особливому порядку: періоди виконання відповідних обов'язків на територіях активних бойових дій - у подвійному розмірі, а на територіях можливих бойових дій - у півторакратному розмірі.

У результаті прийняття закону буде створено додаткові умови для підтримання діяльності суб'єктів господарювання та економічної активності на територіях бойових дій, а також встановлено комплекс трудових і соціальних гарантій для осіб, які забезпечують життєдіяльність населення та функціонування держави, територіальних громад, підприємств, установ та організацій в умовах бойових дій.

4. Стан нормативно-правової бази в цій сфері правового регулювання

Правове регулювання відносин, яких стосується проект закону, здійснюється Конституцією України, Податковим кодексом України, законами України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану", "Про охорону праці", "Про оплату праці", "Про відпустки", "Про охорону дитинства", "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", "Про вищу освіту", "Про фахову передвищу освіту", "Про приватизацію державного і комунального майна", "Про одноразову грошову допомогу за шкоду життю та здоров'ю, завдану працівникам об'єктів критичної інфраструктури, державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України", іншими законодавчими актами, а також нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України.

Проект закону передбачає внесення змін до окремих законів з метою встановлення додаткових економічних, трудових та соціальних гарантій працівників, підтримки діяльності суб'єктів господарювання на територіях бойових дій та забезпечення узгодженості законодавства.

Прийняття проекту закону не потребуватиме внесення змін до інших законодавчих актів України, крім тих, до яких вже передбачено зміни.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту закону після набрання ним чинності потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

В той же час, реалізація положень проекту закону після набрання ним чинності потребуватиме видатків з державного бюджету у частині фінансового забезпечення передбачених ним трудових та соціальних гарантій.

Обсяг необхідних видатків залежатиме від кількості осіб, на яких поширюватиметься дія закону, тривалості виконання ними відповідних обов'язків, кількості осіб, які набудуть статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях бойових дій, а також кількості страхових випадків, передбачених законом.

Водночас передбачені проектом закону податкові положення можуть впливати на доходи державного бюджету. Обсяг такого впливу залежатиме від кількості суб'єктів господарювання та осіб, на яких поширюватимуться відповідні податкові гарантії.

У зв'язку з цим прикінцевими та перехідними положеннями проекту закону передбачається доручення Кабінету Міністрів України щороку при підготовці Державного бюджету України на відповідний рік передбачати видатки на виконання цього закону.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Прийняття проекту закону сприятиме підтриманню діяльності суб'єктів господарювання та економічної активності на територіях активних та можливих бойових дій, створенню додаткових умов для збереження робочих місць, безперервності господарської діяльності та функціонування підприємств, установ і організацій.

Запровадження податкових стимулів, особливостей приватизації державного і комунального майна сприятиме зменшенню негативного впливу бойових дій на діяльність суб'єктів господарювання та підвищенню їх спроможності продовжувати діяльність на відповідних територіях.

Реалізація передбачених проектом закону гарантій сприятиме підвищенню рівня соціальної захищеності осіб, які забезпечують життєдіяльність на територіях бойових дій, а також їх сімей.

Звільнення визначених доходів осіб, які набули статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях активних бойових дій, від оподаткування податком на доходи фізичних осіб сприятиме підвищенню рівня їх матеріального забезпечення.

У цілому прийняття закону сприятиме збереженню економічної активності, безперервності функціонування держави, територіальних громад та суб'єктів господарювання, а також підвищенню рівня захищеності осіб, які забезпечують життєдіяльність населення в умовах воєнного стану.

Народні депутати України

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Ананченко Михайло Олегович
Сертифікат: 3C080BB109AB2598040000006EC22E00FB7DF700
Дійсний до: 14.10.2028 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
33д9/1-2026/257562 від 29.10.2026

2383315